

MINISTERUL ECONOMIEI ȘI INFRASTRUCTURII

Raport de monitorizare a Planului de acțiuni privind implementarea Strategiei Naționale de dezvoltare a societății informaționale „Moldova Digitală 2020” în anul 2017

Hotărârea Guvernului nr. 857 din 31.10.2013

Chișinău 2018

SUMAR

INFORMAȚIE GENERALĂ	3
I. Infrastructură și acces – îmbunătățirea conectivității și accesului la rețea	4
II. Conținut digital și servicii electronice – promovarea generării conținutului și serviciilor digitale	7
III. Capacități și utilizare – consolidarea alfabetizării și competențelor digitale pentru a permite inovarea și a stimula utilizarea	16
IV. Crearea condițiilor pentru sporirea gradului de securitate și încredere în spațiul digital	18
CONCLUZII	21

INFORMAȚIE GENERALĂ

Pentru a avansa în continuare în dezvoltarea unei societăți moderne digitizate, în anul 2013 Guvernul și-a formulat viziunea în acest sens, prin **Strategia națională de dezvoltare a societății informaționale „Moldova digitală 2020”** (*Strategie*), iar eforturile instituțiilor vizate în documentul de politici sunt concentrate pe dimensiunea dezvoltării infrastructurii de comunicații electronice, dezvoltării conținutului digital local și a serviciilor, educației TIC, consolidării încrederii și siguranței în spațiul virtual.

În perioada celor patru ani de implementare, un segment semnificativ al Strategiei este deja transpus în viață de către autoritățile și instituțiile publice și ne permite să facem o evaluare a celor realizate, atestând o maturitate a ramurii tehnologiei informației și comunicațiilor din Republica Moldova.

În urma reformei administrației publice în anul 2017, domeniul tehnologiei informației și comunicațiilor a fost preluat de către Ministerul Economiei și Infrastructurii. Respectiv, instituția responsabilă de monitorizarea activităților prevăzute în Hotărârea Guvernului nr.857 din 31.10.2013 este Ministerul Economiei și Infrastructurii.

Strategia este structurată pe trei piloni, fiecare din care reflectă cele mai importante probleme ale sectorului și dezvoltă acțiunile din respectivul domeniu pentru a atinge obiectivele:

Pilonul I: Infrastructură și acces – îmbunătățirea conectivității și accesului la rețea

Pilonul II: Conținut digital și servicii electronice – promovarea generării conținutului și serviciilor digitale

Pilonul III: Capacități și utilizare – consolidarea alfabetizării și competențelor digitale pentru a permite inovarea și a stimula utilizarea.

În vederea asigurării derulării eficiente a procesului de implementare a Strategiei, Planul de acțiuni stabilește liniile de acțiune și programele propuse în vederea atingerii obiectivului general de dezvoltare a unei societăți informaționale performante și a economiei bazate pe cunoaștere, integrând pe orizontală și prioritățile.

În procesul de elaborare a prezentului Raport a fost analizat gradul de executare a fiecărui obiectiv, cu estimarea indicatorilor de performanță stabiliți în Plan. Planul de acțiuni are la bază 4 obiective generale și 9 obiective specifice, realizarea cărora este prevăzută prin intermediul acțiunilor/sub-acțiunilor.

Până în prezent, din totalul de **86** acțiuni planificate, au fost realizate **66**, s-au inițiat și sunt în proces de lucru alte **20** acțiuni.

Nivelul de executare a Panul de acțiuni pe Piloni în perioada 2014-2017

Pilonii	Nr. acțiuni per pilon	Gradul de realizare	
		Realizate	În curs
Pilonul I. Infrastructură și acces – îmbunătățirea conectivității și accesului la rețea	15	14	1
Pilonul II. Conținut digital și servicii electronice – promovarea generării conținutului și serviciilor digitale	23	18	5
Pilonul III. Capacități și utilizare – consolidarea alfabetizării și competențelor digitale pentru a permite inovarea și a stimula utilizarea	29	19	10
Obiectivul IV. Crearea condițiilor pentru sporirea gradului de securitate și încredere în spațiul digital	19	15	4
Total	86	66	20

I. Infrastructură și acces – îmbunătățirea conectivității și accesului la rețea

OBIECTIV GENERAL: Dezvoltarea infrastructurii infocomunicaționale și îmbunătățirea accesului pentru toți

Obiective specifice:

- I. Accesul la Internet la viteza de cel puțin 30 Mbps
- II. Tranziția la televiziunea digitală terestră

Direcții strategice:

1. Programul de dezvoltare a rețelelor fixe în bandă largă
2. Programul de dezvoltare a rețelelor prin radio acces în bandă largă
3. Programul de tranziție de la televiziunea analogică terestră la cea digitală terestră

Datorită eforturilor pe multiple planuri și a deschiderii societății noastre spre tot ce este nou, sectorul TIC rămâne unul din cele mai dezvoltate și dinamice din țară, fiind devansat ca pondere, doar de industrie și agricultură. Valoarea totală de piață a sectorului TIC atinge anual peste 9 miliarde lei, cele mai viguroase creșteri de valoare fiind înregistrate pe piața serviciilor de telefonie mobilă și pe piața serviciilor de acces la Internet.

În perioada 2013-2017, valorile indicatorilor de dezvoltare TIC în țara noastră au avut o dinamică constant pozitivă, investițiile au fost în permanentă creștere, constituind peste 2 mlrd. lei anual creându-se o bază excelentă pentru dezvoltarea continuă a societății informaționale, dar și de ridicare la un nou nivel tehnologic al altor sectoare.

Ratele de creștere, dar și de absorbție a noilor servicii, interesul pe care-l manifestă față de acest domeniu noua generație, ne oferă siguranța că Moldova are oportunități mari de dezvoltare în această direcție, nu doar în calitate de consumator, dar și de generator de produse TIC. Cu toate acestea, trebuie să ținem cont de faptul că, datorită valorii adăugate pe care o comporta, dezvoltarea sectorului TIC este o preocupare constantă în toate statele orientate spre dezvoltare.

Pilonul I „Extinderea accesului și conectivității – o infrastructură TIC omniprezentă optimizată cu acces ușor, uniform și nediscriminatoriu pentru toți” conține 15 acțiuni, dintre care – au fost realizate 14 acțiuni și o acțiune este în proces de realizare.

Estimarea gradului de realizare pe pilon a fost efectuată pe direcțiile strategice, exprimate prin 3 Programe și se prezintă în Raport cu descrierea performanțelor atinse în anul de gestiune.

Realizări în cadrul Programului de dezvoltare a rețelelor fixe în bandă largă.

❖ În perioada ianuarie - septembrie 2017, principalii indicatori ai pieței serviciilor de acces la Internet fix în bandă largă au continuat traiectoria de creștere, atestată în ultimii ani. În nouă luni, numărul de abonați la serviciile de Internet fix a crescut cu mai bine de 16,7 mii (+2,9%) și a totalizat peste 574,1 mii, iar veniturile provenite din vânzarea serviciilor respective au sporit, față de aceeași perioadă a anului 2016, cu 99,3 mil. lei (+12,1%) și a depășit cifra de 923 mil. lei.

Potrivit datelor statistice, agregate de Agenția Națională pentru Reglementare în Comunicații Electronice și Tehnologia Informației (ANRCETI), în urma creșterii veniturilor din vânzarea serviciilor de acces la Internet fix, în nouă luni ale anului 2017 venitul mediu lunar per abonat (ARPU) la serviciile respective a sporit cu circa 7% și a însumat 181,1 lei.

❖ O intervenție justificată din partea Ministerului privind necesitatea extinderii accesului la infrastructura asociată a fost elaborarea și adoptarea proiectului de Lege privind accesul pe proprietăți și utilizarea partajată a infrastructurii asociate rețelelor de comunicații electronice (Legea nr. 28 din 10 martie 2016, publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.100-105/194 din 15.04.2016).

Această lege simplifică și clarifică procedurile de obținere și exercitare a dreptului de acces pe proprietățile publice sau private. Prin implementarea acestei legi se încurajează dezvoltarea rețelelor publice de comunicații electronice la nivel național și a investițiilor în infrastructură, precum și concurența între furnizorii de rețele și servicii de comunicații electronice. Totodată, prin stabilirea unor principii clare de determinare a tarifelor de exercitare a dreptului de acces pe proprietăți vor fi reduse cheltuielile de construire/instalare, întreținere înlocuire sau mutare a rețelelor publice de comunicații electronice.

În anul 2017, Ministerul a lansat procesul de monitorizare a implementării Legii nr.28/2016, în scopul identificării gradului de executare, determinării faptului dacă obiectivele și/sau scopul legii au fost

îndeplinite, dacă au apărut careva consecințe neprevăzute sau negative, precum și în scopul elaborării recomandărilor privind modalitatea de remediere a consecințelor negative.

Ulterior a fost elaborat și publicat Raportul de monitorizare a procesului de implementare a Legii nr.28 din 10.03.2016 „Privind accesul pe proprietăți și utilizarea partajată a infrastructurii asociate rețelelor publice de comunicații electronice”.

În baza Raportului de monitorizare, MEI elaborează proiectul de lege pentru modificarea și completarea Legii nr.28/2016 privind accesul pe proprietăți și utilizarea partajată a infrastructurii asociate rețelelor publice de comunicații electronice, care va fi promovată pentru adoptare în trimestrul III al anului 2018.

❖ Accesul mobil la Internet în bandă largă, cu viteze mari de transfer de date, devine accesibil pe tot teritoriul țării. Companiile au o previzibilitate clară pe termen lung și pot investi eficient în dezvoltarea rețelelor, iar utilizatorii – să se bucure de servicii avansate calitative în orice colț ai Republicii Moldova.

În ultimii ani au fost efectuate investiții considerabile în serviciile și rețelele de comunicații mobile, confirmându-se teza, că Moldova alege mobilitatea și accesul de oriunde.

Datele statistice privind evoluția pieței serviciilor de acces la Internet mobil în bandă largă în nouă luni ale anului 2017, agregate de ANRCETI, arată că în acest răstimp principalii indicatori ai acestei piețe au înregistrat cele mai mari rate de creștere în sectorul comunicațiilor electronice din țară.

Numărul utilizatorilor de Internet mobil în bandă largă (prin telefoane inteligente, modemuri/carduri) a crescut cu 26% și a depășit 2,4 mil., volumul traficului – cu 27% și a însumat 47 mil. 265 mii GB, iar volumul total al vânzărilor acestui tip de servicii a sporit cu 29% și a însumat 664,5 mil. lei.

Conform datelor, prezentate ANRCETI de către cei trei furnizori de comunicații mobile, în această perioadă numărul utilizatorilor ce au accesat Internetul mobil în baza tehnologiei 4G/LTE a crescut cu 69% și a ajuns la 637,2 mii, iar al celor care au accesat rețeaua globală prin rețelele 3G a sporit cu 14,7% și a însumat 1,7 mil. Urmare a acestei evoluții, rata de penetrare a serviciilor de acces la Internet mobil, raportată la 100 de locuitori, a sporit cu 16,6 puncte procentuale și a ajuns la 67%.

O asemenea creștere vertiginoasă se explică prin extinderea substanțială a acoperirii rețelelor 4G/LTE, apariția pe piață a terminalelor la prețuri accesibile (doar de 2-3 ori mai scumpe față de terminalele și modemele 3G) și interesul sporit al utilizatorilor pentru avantajele tehnologiei 4G/LTE față de tehnologiile 3G (UMTS/HSPA), în special, pentru viteza mare de transmitere a datelor.

În prezent, este deja asigurată acoperirea de peste 94% a teritoriului țării și 97% din populație cu rețelele și servicii de generație nouă 4G/LTE, care pot asigura transfer date de până la 300 Mbps. Acest progres se realizează în timpul, în care într-o mare parte a lumii viteza Internetului de mare viteză (broadband) constituie doar 2 Mbps.

❖ Pentru consolidarea pieței serviciilor de acces la Internet, Ministerul a elaborat și expus consultărilor publice documentul de politici „Programul de dezvoltare a rețelelor în bandă largă pe anii 2018-2020”. Ministerului Economiei și Infrastructurii, la 14.12.2017 a prezentat Cancelariei de Stat pentru examinare și promovare în ședință de Guvern proiectului hotărârii de Guvern „Cu privire la aprobarea Programului de dezvoltare a rețelelor de bandă largă pe anii 2018-2020”. Prin demersul Cancelariei de Stat din 15.01.2018, proiectul a fost restituit MEI în vederea excluderii divergențelor pe marginea acestuia.

❖ Extinderea rețelelor de fibră optică pe întreg teritoriul țării va asigura către anul 2020 în toate localitățile cu primăriei posibilitatea de conectare a utilizatorilor la rețelele în bandă largă cu viteza de cel puțin 30 Mbps și va spori până la 60% (în total pe țară) rata gospodăriilor cu acces fix la Internet în bandă largă.

Realizări în cadrul Programului de dezvoltare a rețelelor prin radio acces în bandă largă.

Unul dintre factorii principali de impact ai Agendei Moldova Digitală 2020 și a progreselor din sectorul TIC, este dezvoltarea serviciilor de comunicații și gradul de conexiune de bandă largă rapidă și ultra rapidă pe întreg teritoriul țării. Prin promovarea „Programului de management al spectrului de frecvențe radio pe anii 2013-2020”, au fost create condiții pentru o concurență echitabilă între furnizorii de rețele și servicii de comunicații electronice mobile. În acest scop, au fost asigurate resursele necesare de spectru radio, iar cuvintele cheie ale acestui proces sunt: predictibilitate, optimizare și neutralitate tehnologică.

În scopul dezvoltării rețelelor prin radio acces în bandă largă a fost inițiat procesul de ajustare a cadrului normativ de reglementare. Măsurile de reglementare revin preponderent competențelor ANRCETI.

- La data de 14.07.2014 a fost emisă Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRCETI nr.30 privind limitarea numărului de licențe de utilizare a frecvențelor radio din benzile de frecvențe: 791-821/832-862 MHz; 890-915/935-960 MHz și 1710-1785/1805-1880 MHz.
- La data de 14.07.2014, prin Hotărârea nr. 31 al Consiliului de Administrație al ANRCETI au fost aprobate Condițiile speciale tip de licență pentru utilizarea frecvențelor/canalelor radio din benzile de frecvențe 791-821/832-862 MHz, 890-915/935-960 MHz și 1710 - 1785/1805 - 1880 MHz în scopul furnizării rețelelor și serviciilor publice de comunicații electronice mobile celulare terestre.
- La data de 28.07.2014, Consiliul de Administrație al ANRCETI a emis decizia de eliberare, prin încredințare directă, pentru un termen de valabilitate de 15 ani, începând cu 6 noiembrie 2014, a opt licențe pentru dreptul de utilizare a resurselor de spectru radio disponibile din benzile de frecvențe 800 MHz, 900 MHz și 1800 MHz către cei trei furnizori de telefonie mobilă S.A. „Orange Moldova”, S.A. „Moldcell” și S.A. „Moldtelecom”, inclusiv 2 în banda de frecvențe de 800 MHz, 3 în banda de frecvențe de 900 MHz și 3 în banda de frecvențe de 1800 MHz. După atribuirea prin încredințare directă a rămas nesolicitată o licență în banda 800 MHz și două licențe neatribuite 2X5 MHz în banda de frecvențe 900MHz eGSM.
- În luna august ANRCETI a eliberat licențe: S.A. „Orange Moldova”, S.A. „Moldcell” și S.A. „Moldtelecom” la cererea acestora, pentru dreptul de utilizare a resurselor de spectru radio disponibile din benzile de frecvențe 800, 900 și 1800 MHz (câte o licență de utilizare a frecvențelor din fiecare din cele trei benzi) în scopul furnizării rețelelor și serviciilor publice de comunicații mobile celulare terestre.
- La data de 30.12.2014 Consiliul de Administrație al ANRCETI a aprobat prin Hotărârea nr. 58, Caietul de sarcini pentru concursul de eliberare a licențelor de utilizare a frecvențelor/canalelor radio din banda de frecvențe de 3400-3600 MHz în scopul furnizării rețelelor și serviciilor publice de comunicații electronice mobile terestre de acces radio de bandă largă și acces radio fix.
- La data de 30.12.2014 Consiliul de Administrație al ANRCETI a aprobat, prin Hotărârea nr. 59, Condițiile speciale tip de licență pentru utilizarea frecvențelor/canalelor radio din banda de frecvențe de 3400-3600 MHz în scopul furnizării rețelelor și serviciilor publice de comunicații electronice mobile terestre de acces radio de bandă largă și acces radio fix.
- La data de 19.01.2015, ANRCETI a emis Decizia privind instituirea Comisiei de concurs pentru eliberarea licențelor de utilizare a frecvențelor/canalelor radio din banda de frecvențe radio 3400-3600 MHz în scopul furnizării rețelelor și serviciilor publice de comunicații electronice mobile terestre de acces radio de bandă largă și acces radio fix.
- Ghidul privind asigurarea serviciilor mobile provizorii pentru deservirea manifestărilor și evenimentelor publice a fost elaborat și publicat de către ANRCETI pe pagina sa de Internet la data de 05 ianuarie 2015.
- La data de 17.09.2015, Consiliul de Administrație al ANRCETI a aprobat prin hotărâri separate toate documentele pentru organizarea și desfășurarea concursului pentru eliberarea licențelor de utilizare a frecvențelor radio disponibile în benzile 800 MHz, e900 MHz, 2100 MHz, 2600 MHz și 3400 – 3800 MHz în scopul furnizării rețelelor și serviciilor publice de comunicații electronice mobile celulare terestre.
- La data de 21.09.2015 prin Decizia CA al ANRCETI a fost instituită Comisia de concurs pentru eliberarea licențelor de utilizare a frecvențelor radio în benzile de frecvențe 800, e900, 2100, 2600 și 3400-3800 MHz în scopul furnizării rețelelor și serviciilor publice de comunicații electronice mobile celulare terestre.
- La data de 25.09.2015 ANRCETI a anunțat public pe pagina WEB oficial anunțul publicitar privind lansarea concursului pentru acordarea a 16 licențe de utilizare a frecvențelor radio disponibile în benzile de frecvențe 800 MHz, e900 MHz, 2100 MHz, 2600 MHz și 3400 – 3800 MHz în scopul furnizării rețelelor și serviciilor publice de comunicații electronice mobile celulare terestre. Conținutul anunțului publicitar a fost aprobat prin Decizia CA al ANRCETI nr.62 din 21.09.2015.
- În luna noiembrie, ANRCETI a organizat un Concurs pentru eliberarea licențelor de utilizare a frecvențelor radio în benzile de frecvențe 800, e900, 2100, 2600 și 3400-3800 MHz în scopul furnizării rețelelor și serviciilor publice de comunicații electronice mobile celulare terestre. Comisia de concurs a nominalizat drept câștigătoare compania S.A.”Orange Moldova”. În urma concursului, „Orange Moldova S.A.” a obținut două licențe de utilizare a frecvențelor: radio una - pentru o subbandă de 20 de MHz (2x10 MHz, regim FDD) în banda 800 MHz și a doua - pentru o subbandă de 10 MHz (2x5 MHz, regim FDD) în banda e900 MHz, frecvențe radio destinate comunicațiilor mobile terestre. Cele două licențe obținute în urma concursului vor fi valabile până la 05.11.2029.

Realizări în cadrul Programului privind tranziția de la televiziunea analogică terestră la televiziunea digitală terestră.

❖ Un proiect de importanță națională deosebită, care de altfel contribuie esențial la eficientizarea utilizării resurselor de spectru radio și diversificarea gamei de servicii este tranziția la televiziunea digitală terestră (Hotărârea Guvernului nr. 240 din 08.05.2015). Progresele înregistrate în acest domeniu deschid noi oportunități pentru sectorul comunicațiilor cu impact benefic asupra calității serviciilor de care beneficiază cetățenii.

❖ În esență, acest proiect prevede eliberarea, prin înlocuirea cu noi tehnologii de retransmisie date, a unei porțiuni importante de spectru radio („digital dividend”) și oferirea acestuia pentru noi servicii – cum ar fi de ex. comunicații mobile. Pentru cetățean, aceasta se materializează prin înlocuirea a 3 canale TV de acoperire națională, cu 3 multiplexe ce au capacitatea de a transmite prin eter, fără plată suplimentară, până la 45 de canale TV.

❖ În anul curent a fost aprobată Hotărârea Guvernului nr.129 din 07.02.2018 cu privire la dotarea cu convertoare pentru televiziunea digitală terestră a familiilor beneficiare de ajutor social.

❖ Au fost deja eliberate licențele de utilizare a frecvențelor pentru crearea a două multiplexe digitale cu acoperire națională - A și B. La moment, primul este deja funcțional și are capacitatea de acoperire cu semnal TV a 80% din populație. Se pregătește lansarea multiplexului B cu acoperire națională și cca. 21 de multiplexe locale sau regionale. Către 31 decembrie 2017, când va fi deconectat semnalul stațiilor TV analogice, urmează să funcționeze toate multiplexele cu acoperire națională precum și cele regionale, iar multiplexul A să acopere cu semnal 99% din populația țării. Aceasta va diminua substanțial decalajul dintre zona rurală și cea urbană în privința accesului populației la programele TV, asigurând totodată noi posibilități pentru producătorii de conținut audiovizual.

❖ Prin Hotărârea Guvernului nr.1221 din 07.11.2016 (MO nr. 388-398/1318 din 11.11.2016) au fost aprobate modificări și completări la Regulile privind protecția rețelelor de comunicații electronice și executarea lucrărilor în zonele de protecție și pe traseele liniilor de comunicații electronice.

❖ În perioada de referință, Consiliul Coordonator al Audiovizualului a aprobat decizii ce vizează implementarea obiectivului de tranziție de la televiziunea analogică terestră la televiziunea digitală terestră:

- Conceptul proiectului de Regulament cu privire la procedura și condițiile de eliberare a licențelor de emisie digitale și a autorizațiilor de retransmisie digitale pentru utilizarea multiplexurilor (Decizia nr.6/34 din 20.03.2015);
- Regulamentul cu privire la procedura și condițiile de eliberare a licențelor de emisie și a autorizațiilor de retransmisie pentru utilizarea capacităților multiplexurilor digitale terestre a (Decizia nr.43/213 din 23.12.2015);
- Recomandări privind mecanismul trecerii radiodifuzorilor de la regimul de televiziune analogică terestră la cea digitală terestră, astfel încât să nu se admită lichidarea lor (Decizia nr.6/33 din 10.03.2016).

❖ Prin Decizia nr.2/8 din 28.01.2016, CCA a anunțat concurs privind suplینirea capacității disponibile a Multiplexului A (15 sloturi). Acoperire: 65% din teritoriul RM și 75% din populație.

❖ Prin Decizia nr.10/54 din 01.04.2016, CCA a desemnat 12 câștigători ai concursului pentru suplینirea capacității disponibile a Multiplexului A.

❖ Totodată, CCA a anunțat concurs pentru suplینirea capacității rămase disponibile (3 sloturi) a Multiplexului A. Prin Decizia nr 16/96 din 07.06.2016, CCA a desemnat trei radiodifuzori, care vor difuza servicii de programe prin Multiplexul A.

II. Conținut digital și servicii electronice – promovarea generării conținutului și serviciilor digitale

OBIECTIV GENERAL: Crearea condițiilor propice pentru elaborarea și valorificarea conținutului național digital și digitizarea conținutului național existent, precum și implementarea și utilizarea serviciilor electronice

Obiective specifice:

- I. Conținutul digital este disponibil, accesibil, utilizat și valorificat
- II. 100% din autoritățile administrației publice centrale integrate în platforma de interoperabilitate către anul 2020
- III. Serviciile publice la ghișeu sunt oferite cetățenilor în temeiul buletinului de identitate, inclusiv electronic, sau prin identificarea electronică sau mobilă, fără a fi necesară prezentarea unor acte sau certificate suplimentare

Direcția strategică:

Programul crearea, dezvoltarea și valorificarea conținutului digital din R.M.

Pilonul II „Un volum bogat de conținut digital valorificat și servicii publice electronice accesibile” conține un singur Program, care prevede mai multe sarcini pentru toate autoritățile publice. Marea parte a acestor acțiuni s-au referit la ajustarea cadrului legal și instituțional pentru digitizarea conținutului și crearea condițiilor pentru păstrarea acestuia.

Pilonul II stabilește 23 de acțiuni, dintre care au fost realizate – 18, în curs de realizare sunt 5 acțiuni.

Realizări în cadrul Programului privind crearea, dezvoltarea și valorificarea conținutului digital din Republica Moldova.

❖ În vederea inventarierii conținutului informațional existent a fost elaborat chestionarul privind identificarea conținutului informațional existent pe domenii și prezentat pentru completare tuturor ministerelor și altor autorități administrative centrale. Rezultatele obținute pe marginea chestionarului au stat la baza elaborării Programului privind crearea, dezvoltarea și valorificarea conținutului digital din Republica Moldova. Urmare analizei avizelor parvenite, de comun cu instituțiile vizate, s-a stabilit că obiectivele acestui proiect se realizează deja printr-o serie de programe sectoriale.

Astfel, pe dimensiunea guvernamentală, digitizarea arhivelor APC și accesibilitatea conținutului digital prin instrumente on-line este realizată prin Programul de E-Transformare a Guvernării (E-gov) și urmează să continue la un nou nivel prin Programul de modernizare a serviciilor publice (proiect).

Ministerul Educației, Culturii și Cercetării implementează Programul de informatizare a sferei culturii pentru anii 2012-2020 aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 478 din 4 iulie 2012 sub egida căruia se efectuează digitizarea colecțiilor și arhivelor Bibliotecii Naționale și a 6 muzee din subordinea ministerului.

Serviciul de Stat de Arhivă efectuează digitizarea Fondului Arhivistic Național.

Academia de Științe în cadrul „Platformei-pilot pentru asigurarea evaluării calității și vizualizarea conținutului științific digital din Republica Moldova” - SCIFORM”, efectuează digitizarea conținutului științific național în corelare cu obiectivele politicilor în domeniu.

Prin urmare, s-a constatat că realizarea obiectivelor din Moldova Digitală 2020 în acest sens, se realizează în toate domeniile cheie, la nivel sectorial. Printre instituțiile care au demarat proceduri de digitalizare a conținutului identificat, pot fi menționate:

APC	Proceduri de digitalizare a conținutului identificat
<i>Ministerul Educației, Culturii și Cercetării</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Biblioteca Națională Digitală Moldavica și-a completat colecțiile cu 530 obiecte digitale ce constituie 75,0 mii pagini digitizate. Catalogul OPAC, care conține înregistrări a achizițiilor începând cu a.1991 a fost completat cu 40,9 mii de înregistrări. La finele anului, numărul total de înregistrări catalografice constituia 457,8 mii, ceea ce reprezintă 34 la sută din toate titlurile deținute în colecțiile Bibliotecii Naționale. Actualmente colecția de carte este digitizată la 37%. - Cele 6 muzee care activează în subordinea MC au digitizat 131,423 mii piese de patrimoniu. Astfel din numărul total de piese ale acestor muzee – 571,4 mii au fost digitizate circa 23%.
<i>Ministerul Afacerilor Interne</i>	Este în derulare procedura de digitizare a întregului masiv al fișierului operativ, care la momentul actual este gestionat în mod manual. Ca rezultat, din numărul total aproximativ de 850 000 cartele din fișierul evidență nominală, au fost digitizate 440 180, ceea ce conține 52%.
<i>Academia de Științe</i>	<ul style="list-style-type: none"> - A consolidat conținutul revistelor științifice acreditate din RM în Instrumentul Bibliometric Național (30 mii publicații, 40% din conținutul științific național anual: web https://ibn.idsi.md). - În cadrul „Platformei-pilot pentru asigurarea evaluării calității și vizualizarea conținutului științific digital din Republica Moldova”, SCIFORM”, au fost elaborate studii și rapoarte privind structura și dinamica producției de conținut științific digital din RM în perioada 2008-2014 și a perspectivelor până în 2020. În urma analizei au fost stabilite principalele trăsături ale structurii și dinamicii conținutului științific digital în RM în perioada 2008-2014 și elaborate recomandări pentru creșterea conținutului științific digital național până în anul 2020, în corelare cu obiectivele politicilor în domeniu. De asemenea, a fost efectuată o analiză comparativă a domeniului public digital din RM cu situația din spațiul european, care a relevat o dezvoltare mai slabă la nivel național. În cadrul studiilor și evenimentelor organizate au fost identificate principalele tipuri de conținut digital în Republica Moldova și stabilite trăsăturile de bază ale fiecărui tip de conținut științific digital în sens de volum, pondere, structură, oportunități de dezvoltare.

<i>Biroul Național de Statistică</i>	A elaborat Planul-proiect de digitizare a serviciului „Eliberarea extrasului din rapoartele financiare anuale”, care ulterior va fi integrat cu serviciile guvernamentale.
<i>Serviciul de Stat de Arhivă</i>	A efectuat inventarierea și digitizarea: <ul style="list-style-type: none"> - Fondului 208 al Fondului Arhivistic Național „Consistoriul Duhovnicesc din Chișinău,, (1832-1924) – 16165 dosare. Prima etapă: digitizarea Inv.1 (1832-1883) – 215 dosare. Digitizate 100 dosare (47%); - Fondului 211 al Fondului Arhivistic Național (Registrele metrice ale parohiilor guberniei Basarabia) – 5166 dosare digitizate (77%), care includ 2 412 775 cadre foto; - Fondului 134 al Fondului Arhivistic Național „Camera de Stat a Guberniei Basarabiei 1812-1918” – 943 dosare digitizate (34%), care includ 369 800 cadre foto; - Fondului 1 Arhivistic Național – 1286 dosare digitizate (30%).

❖ Preluarea, aprobarea și implementarea standardelor de bază internaționale, reglementărilor tehnice din domeniul digitizării și accesării on-line a conținutului. La data de 18 martie 2014, Institutul Național de Standardizare a devenit membru observator al Institutului European de Standardizare în Telecomunicații (ETSI), în urma deciziei luate în cadrul celei de-a 63-a sesiuni a Adunării Generale ETSI, obținând dreptul de a adopta în calitate de naționale standardele europene ETSI. Astfel, pe parcursul anului 2014, Institutul Național de Standardizare a adoptat circa 200 de standarde europene ETSI în calitate de standarde naționale.

❖ Implementarea Cadrului de Interoperabilitate Guvernamental. Platforma a trecut de la pilotare la etapa de producție, de utilizare activă de către autoritățile care o asimilează.

Asimilare:	
Pentru perioada de raportare, au fost inițiate 60 proiecte de integrare, 21 autorități deja practicând schimbul de date în baza platformei MConnect și protocoalele specifice acestora. Până în prezent au fost înregistrate peste 3.2 milioane de tranzacții /operațiuni de schimb de date între autoritățile participante. S-au semnat contracte în contextul schimbului de date în baza MConnect cu 27 autorități.	
<i>Agenția Servicii Publice (e-licențiere)</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Eliberează, prelungește și reperfectează licențele prin intermediul SIA „e-Licențiere”. De la data de 15.05.2014 este asigurată furnizarea informației din SIA „Registrul unic de licențiere”. În prezent, au fost interconectate sistemele informaționale și registrele autorităților publice, Camera de Licențiere dispunând de acces direct electronic la informația cu privire la actele permissive pasibile anexării la declarația/cererea pentru licență (din 28 de documente: 8 se verifică în regim online, 8 în baza informației plasate pe paginile web oficiale ale autorităților publice și 1 prin poșta electronică). - A fost semnat Acordul de colaborare nr. 3009-154 din 11 decembrie 2017 (revizuirea și actualizarea Acordului nr.537 din 18.09.2014) între IP „Centrul de Guvernare Electronică (E-Government)” și IP „Agenția Servicii Publice” privind utilizarea platformei de interoperabilitate (MConnect). În baza Acordului nou de colaborare au fost semnate Acordurile adiționale nr.1 și 2 prin care se asigură schimbul de date în baza informației din RSUD, RSP cu ÎS „Centrul de Telecomunicații Speciale” și Agenția de Administrare a Instanțelor Judecătorești.
<i>Centrul Național de Acreditare MOLDAC</i>	A fost inițiat procesul de implementare și dezvoltare a SIA „e-Acreditare”, în baza de date fiind deja procesate 12 dosare privind procesul de acreditare a organismelor de evaluare a conformității.
<i>Institutul de Standardizare din Moldova</i>	A elaborat SIA pentru gestionarea Fondului Național de Standarde, la moment, standardele fiind gestionate prin intermediul SIA „e-Standard” (Catalogul Standardelor Moldovene). Sistemul respectiv permite accesul tuturor părților interesate la informațiile despre standardele moldovenești, prin accesarea paginii web http://estandard.md .
<i>Agenția Relații Funciare și Cadastru (ARFC)</i>	În conformitate cu Legea nr.254 din 17.11.2016 cu privire la infrastructura națională de date spațiale, în cadrul ARFC a fost creat Geoportal INDS, care asigură accesul la date spațiale și conține Catalogul național de metadata.
<i>Academia de Științe</i>	În anul 2016 a fost elaborat proiectul Vocabularului semantic al platformei-pilot pentru asigurarea evaluării calității și vizualizarea conținutului științific digital din Republica Moldova.
<i>Ministerul Apărării</i>	A elaborat și aprobat Planul de acțiuni privind reingineria Registrului de Stat al Resurselor de Mobilizare, cu suportul PNUD Moldova.
<i>Biroul Național de Statistică</i>	A elaborat și implementat Raportarea electronică „e-Raportare” prin care BNS

	a fost conectat la platforma de interoperabilitate. Totodată a migrat pe platforma MCloud utilizând tipul de serviciu Iaas.
<i>Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale</i>	A fost asigurată interoperabilitatea dintre următoarele sisteme informaționale: SIA AMP – Registrul Populației; SIA AMP – CNAM, SIA Sînge – SIA Transplant.

❖ Autoritățile publice au continuat crearea condițiilor pentru stabilirea centrelor de date/depozitelor digitale. Pe filiera MCloud, au fost implementate proiectele MCloud Faza 1 și Faza 2. În decembrie 2015 a fost lansat centrul de date modular în cadrul proiectului MCloud Faza 2. Tot restul echipamentului din cadrul pachetului de achiziție MCloud Faza 2 a fost livrat, instalat și acceptat operațional până la finele a. 2016, conform graficului.

<p>Asimilare: Autoritățile APC și unele instituții publice și-au migrat și continuă să migreze sistemele informaționale pe platformă, depășind țintele stabilite în cadrul Proiectului e-Transformarea Guvernării, finanțat din creditul Băncii Mondiale pentru Guvernul R. Moldova, și anume - la finele proiectului, pe MCloud și-au migrat cel puțin un sistem informatic 53.73% din autoritățile APC și-au migrat cel puțin un sistem informatic pe platforma MCloud, în timp ce ținta stabilită pentru finele 2016 a fost de 25% . În perioada de raportare, 38 instituții publice, dintre care 36 - autorități APC, și-au migrat sisteme informaționale pe platforma MCloud (http://mcloud.gov.md/ro).</p>	
<i>Autoritățile APC</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Conform prevederilor Planului de Acțiuni pentru implementarea Programului de Reforma a Serviciilor Publice, autoritățile APC trebuie să elaboreze și să aprobe planuri instituționale de migrare a sistemelor informaționale pe platforma MCloud și să continue migrare conform graficelor stabilite în cadrul planului instituțional. - La moment, în majoritatea cazurilor, sistemele informatice sunt migrate pe platforma MCloud conform solicitărilor parvenite de la instituțiile publice, majoritatea autorităților APC neavând la moment planuri instituționale de migrare pe MCloud ale propriilor sisteme informatice.
<i>Agenția Serviciilor Publice</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Prestarea serviciilor publice la ghișeu prin intermediul buletinului de identitate, inclusiv electronic. - ASP a beneficiat de suport bugetar oferit din partea UE pentru efectuarea studiului de fezabilitate privind necesitatea îmbunătățirii documentelor de identitate existente sau lansarea noilor documente de identitate în conformitate cu standardele UE, acțiune stabilită drept precondiție a realizării procesului de liberalizare a regimului de vize (HG nr. 526 din 03.07.2014 privind aprobarea Acordului de finanțare dintre Guvernul RM și UE privind suportul în implementarea Planului de acțiuni privind liberalizarea regimului de vize, semnat la 12.06.14). În anul 2014 a fost lansat procesul de implementare a buletinului de identitate electronic, care prevede crearea unui sistem informațional integrat de identificare a persoanei și prestare a serviciilor electronice cu utilizarea semnăturii digitale.
<i>ARFC</i>	<ul style="list-style-type: none"> - În baza Acordului nr.MPAY/001/PS din 16.09.2013 privind prestarea serviciilor de plăți electronice în contextul prestării serviciilor publice încheiat între Centrul de Guvernare Electronică și Î.S „Cadastru”, plata pentru serviciile on-line, prestate de întreprindere poate fi efectuată prin MPay. - În conformitate cu pct. 4 și 7 din HG nr. 1090 din 31.12.2013 „privind serviciul electronic guvernamental de autentificare și control al accesului (MPas)”, Î.S „Cadastru” a implementat acest serviciu în SIA Acces Activ la Registrul Bunurilor Imobile (AARBI). În același timp, serviciul urmează să fie integrat și în SIA pentru înregistrarea bunurilor imobile și drepturilor asupra lor (MOLDLIS), care se află în curs de dezvoltare. - În conformitate cu cerințele p.4 al HG nr. 128 din 20.02.2014 „privind platforma tehnologică guvernamentală comună (MCloud)”, ARFC, în baza Acordului privind prestarea serviciilor din platforma tehnologică guvernamentală comună (MCloud) nr. MCloud/008/AA din 12.11.2014, semnat între Centrul de Guvernare Electronică și ARFC, dispune de resurse pe platforma tehnologică guvernamentală comună (MCloud) și: găzduiește SIA AARBI; găzduiește și dezvoltă SIA Arhiva Electronică (SMADÉ/ELO); implementează proiectul de elaborare al noului SI pentru înregistrarea bunurilor imobile și drepturilor asupra lor (MOLDLIS). - În conformitate cu HG nr. 731 din 05.08.1997 a fost creat Fondul Național de Date Geospațiale (Fondul Cartografo-Geodezic). FNDG este parte integrantă a Fondului Arhivistic de Stat al RM, ține de competența ARFC și se creează în scopul evidenței centralizate, păstrării și utilizării documentelor

	<p>topografo-geodezice, aerocosmice și cartografice. Sistemul poate fi accesat pe pagina web ARFC www.geoportal.md. Scopul principal este asigurarea accesului public (gratis pe internet) la date spațiale conform „Catalogului de date Guvernamentale cu caracter Public”.</p> <p>- Conform Acordului semnat cu privire la colaborarea în domeniile geodeziei, cartografiei, cadastrului, organizării teritoriului și sistemelor informaționale geografice și Anexei la accesul la baza de Date Fondului, FNDG colaborează cu autorități publice centrale și instituțiile superioare de învățământ prin serviciu WMS și modul de crearea și redactarea datelor.</p>
--	---

❖ Plasarea de către autoritățile/instituțiile publice a tuturor informațiilor de interes public în format electronic pe portalul datelor deschise. 72% din autoritățile APC plasează seturi de date deschise pe portalul www.date.gov.md.

Activitatea este una continua. Până la perioada de raportare au fost publicate pe portal 937 seturi de date de către 48 autorități APC. De la lansare, pe portal au fost înregistrate peste 2,4 milioane descărcări de seturi de date de pe portal. cca 335,000 vizite, peste 241,425 utilizatori unici.

7 autorități APC și-au elaborat și publicat pe Portal Catalogele Instituționale de Date Guvernamentale Deschise, în timp ce altele 2 sunt în curs de finalizare a elaborării catalogelor instituționale.

În autoritățile APC care sunt posesorii cei mai importanți de date guvernamentale deschise în sectoare, activează 45 coordonatori pentru Date Deschise responsabili de postarea și actualizarea seturilor sectoriale de date pe portal.

❖ Întru accesarea conținutului digital în spațiul Internet pentru copii și pentru maturi, Centrul Național pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal a elaborat recomandări privind accesarea conținutului digital în spațiul Internet pentru copii și adulți care sînt plasate pe pagina web a Centrului și pot fi consultate la link-ul: <http://datepersonale.md>.

❖ Planul de acțiuni privind promovarea siguranței pe Internet a copiilor și adolescenților pentru anii 2017-2020 a fost elaborat și aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.212 din 05.04.2017.

❖ Autoritățile publice centrale, instituțiile care dețin conținut digital, în perioada de referință au organizat și participat la un șir de seminare, ateliere de lucru, printre care:

APC, Instituții	Evenimente organizate
MEI	<p>Aprilie - Mai anual, în Republica Moldova se desfășoară Zilele Tehnologiei Informației și Comunicațiilor. În această perioadă au fost organizate un șir de evenimente ce au avut ca scop de a contribui la dezvoltare, cooperare și inovare în domeniul TIC:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Zilele IT debutează cu Summit-ul „Moldova ICT”, fiind deja la a 8-a ediție. Conferința internațională s-a axat pe dezvoltarea competitivității sectorului TIC, încurajarea inovației și promovarea TIC în calitate de factor motric al dezvoltării economice durabile. La reuniune au participat reprezentanți ai Guvernului, ai mediului de afaceri, ai companiilor investiționale și ai instituțiilor academice din Moldova și de peste hotare. - Din agenda evenimentelor a făcut parte și conferința regională UIT „Girls in ICT”, eveniment ce are ca scop încurajarea femeilor să aleagă o carieră în domeniul tehnologiei informației și comunicațiilor, precum și conferința pentru adolescenți cu genericul „Comunicarea virtuală-aturi și dezavantaje”, dar și alte evenimente semnificative. - Tot în cadrul Zilelor TIC în Moldova s-a desfășurat concursul tinerelor talente în IT „Generația Z”. Lucrările tinerilor au fost evaluate de către un juriu competent de specialitate, cu participarea reprezentanților mediului academic, businessului și din administrația publică. Ulterior, cele mai bune lucrări au fost prezentate publicului larg, în cadrul unei gale TIC 2017. - Un alt eveniment de pe agenda Zilelor TIC a fost inaugurarea oficială a Centrului de date „MoldData Cloud” și lansarea Zilei Ușilor Deschise la Î.S. “MoldData”, cu accesul publicului în centrul de date.
ARFC	<ul style="list-style-type: none"> - Octombrie 2014 – Octombrie 2016 Evenimentele Proiectului Twinning - Organizarea, Eficientizarea și Computerizarea Proceselor de Cartografiere în Republica Moldova. Circa 14 autorități publice din Republica Moldova, atât de nivel central, cât și local, au participat activ la realizarea proiectului. - 26-27 aprilie 2015. Organizarea în comun acord cu Centrul de Cercetare și Inovare/JRC al Comisiei Europene a Seminarului internațional cu genericul

	<p>„Extensiune și Integritate a Datelor Geospațiale”,</p> <ul style="list-style-type: none"> - 21-22 septembrie 2015, Organizarea în comun acord cu Comitetul Coordonator de experți EUPOS a Seminarului internațional Rețeaua Europeană de Referință - 17-19 octombrie 2016, ARFC a găzduit cea de a 38 sesiune interstatală a statelor membre CSI în domeniul Geodeziei, Cartografiei, Cadastrului și a exploatarei la distanță cu sonda a Pământului.
<i>Ministerul Educației, Culturii și Cercetării</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Au fost organizate două ateliere cu reprezentanții APL, întru eficientizarea comunicării electronice între APC și APL. Au fost organizate 48 de instruirii pentru bibliotecile publice raionale, în vederea susținerii și efectuării controlului calității înregistrărilor bibliografice create în baza de date SIBIMOL; - Au fost organizate 20 instruirii pentru bibliotecarii responsabili de SIMBOL; - Au fost acordate 40 consultări telefonice și on-line în vederea respectării rigorilor formatului UNIMARC la crearea înregistrărilor bibliografice. <p>„Novateca” și-a extins rețeaua peste 1070 de biblioteci publice dotat cu echipament IT și acces gratuit la Internet și a instruit peste 1513 de bibliotecari în domeniul utilizării PC și creării noilor servicii de bibliotecă.</p> <p>De asemenea, pe parcursul perioadei de referință a fost asigurat suport la organizarea întrevederilor conducerii ministerului cu reprezentanții programului. Novateca livrează peste 350 de servicii moderne în diverse domenii pentru mai cca. 400 000 de utilizatori.</p> <p>Structura instruirilor pe domenii: incluziune digitală – 28%, educație – 22%, comunicare – 20 %, cultură și recreere – 14%, sănătate – 10%, guvernare electronică – 5%, creștere economică – 2%.</p>
<i>Institutul de Dezvoltare a Societății Informaționale</i>	<p>A fost organizator la 6 evenimente internaționale și a participat în calitate de coorganizator la 2 evenimente internaționale:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Atelier de lucru „Dezvoltarea locală bazată pe TIC; - Conferința internațională „Telecomunicații, Electronică și Informatică” - ICTEI -2015, ed. A V-a, cu UTM; - Seminarul științific „Soluții TIC pentru Serviciile Locale”; - Masa rotundă „Valorificarea patrimoniului științific național prin conținut digital”; - FOI 2015 - Workshop on Foundations of Informatics, cu IMI; - Atelier de lucru „Servicii Publice Locale Electronice”; - Seminarul științific „Soluții TIC pentru Serviciile Locale”; - Masa rotundă cu genericul „Revistele științifice - catalizator al creșterii calității și vizibilității conținutului științific în format digital”, IDSI, Chișinău.
<i>MEI</i>	<p>A organizat 2 seminare în domeniul TI: „Monitorizarea procesului de elaborare și promovare a actelor normative prin utilizarea aplicației MS-Project – instruite 27 persoane și Platforma e-Guvernare – instruite 18 persoane.</p>

❖ În autoritățile publice centrale a demarat procesul de reinginerie a serviciilor publice, în conformitate cu Programul de reformare a serviciilor publice pentru anii 2014-2016, aprobat prin HG nr.122 din 18.02.2014. În scopul impulsivării reformei serviciilor publice a fost realizată inventarierea serviciilor publice acordate, fiind elaborat un Nomenclator al serviciilor publice.

APC, Instituții	Realizări
<i>Agenția Servicii Publice</i>	<p>a) În anul 2017, pe portalul www.servicii.gov.md au fost plasate descrierile la 98 de servicii, prestate de către IP „Agenția Servicii Publice”, din care 64 sunt servicii electronice, și anume:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 28 servicii, din care 17 electronice, prestate de către Direcția generală acte de identitate; - 27 servicii, din care 13 electronice, prestate de către Direcția generală stare civilă; - 29 servicii, din care 29 electronice, prestate de către Departamentul înregistrare și licențiere a unităților de drept; - 14 servicii, din care 5 electronice, prestate de către Departamentul cadastru. <p>b) De asemenea, an fost revizuit substanțial toate procesele de prestare a serviciilor privind eliberarea actelor de identitate și de evidență a locuitorilor Republicii Moldova, stipulate în Regulamentul, aprobat prin HG nr.125 din 18.02.2013 și, ca urmare a aprobării amendamentelor operate în acest sens prin HG nr.872 din 31.10.2017 (în vigoare din data de 3 noiembrie 2017), care vin să faciliteze și să eficientizeze procesele operaționale de prestare a serviciilor publice.</p>

	<p>c) În perioada de referință au fost integrate serviciile prestate de către I.P. „Agenția Servicii Publice” cu Serviciul Guvernamental de Plăți Electronice (MPay), după cum urmează:</p> <ul style="list-style-type: none"> - în domeniul eliberării actelor de identitate și evidența populației Republicii Moldova – 94 servicii; - în domeniul evidenței numerelor de înmatriculare - 6 servicii; - în domeniul înmatriculării transportului – 43 servicii; - în domeniul de calificare și documentare a conducătorilor auto - 13 servicii.
<i>Ministerul Justiției</i>	<p>A fost elaborat Conceptul tehnic al SIA „Registrul de stat al actelor juridice al RM”, aprobat prin HG 1381 din 07.12.2006 și modificat prin HG 672 din 28.08.2017.</p> <p>A fost elaborat Conceptul tehnic al SIA Sistemului informațional judiciar, aprobat prin HG nr.593 din 24.07.2017.</p>
<i>MAEIE</i>	<p>- A finalizat implementarea SI de Gestionare a Vizelor. În cadrul acestei acțiuni au fost efectuate lucrări de testare, verificare și optimizare a business-proceselor reflectate în cadrul sarcinii tehnice a proiectului respectiv. Ulterior, SIGV a fost lansat oficial. SIGV este conceput ca un mecanism de monitorizare centralizată a dosarelor de viză emise de instituțiile serviciului diplomatic ale RM. Orice cerere de viză procesată este înregistrată și prelucrată exclusiv în sistem, accesul către acesta fiind acordat și instituțiilor naționale cu competențe în domeniu (Serviciul de Informații și Securitate, Biroul Migrație și Azil și Departamentul Poliției de Frontieră ale MAI).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Odată cu SIGV, s-a introdus în circuit noul autocolant de viză, creat și standardizat în conformitate cu cerințele europene. - A fost lansat serviciul eVisa care permite solicitanților de viză de scurtă ședere în Republica Moldova să-și întocmească dosarul în regim online, accesând portalul guvernamental www.evisa.gov.md. - A continuat reingineria-ul business-proceselor din cadrul caietului de sarcini a proiectului de digitizare a serviciilor consulare acordate de către misiunile diplomatice și oficiile consulare ale RM în străinătate prin intermediul SIA „Consul”. Astfel, a fost finalizat procesul de implementare și optimizare a 6 module.
<i>BNS</i>	<p>A identificat serviciile publice și elaborat lista acestora. A fost inițiat reingineria unui serviciu acordat de către BNS în baza Ghidului metodologic privind reingineria serviciilor publice.</p>
<i>Ministerul Economiei și Infrastructurii</i>	<ul style="list-style-type: none"> - A fost elaborat un Nomenclator unificat al serviciilor publice. Concomitent, au fost create și actualizate fișele (pașapoartelor) la toate serviciile publice pe portalul guvernamental https://servicii.gov.md (pe parcursul a.2016 fiind actualizate fișele pentru 11 servicii publice și elaborate fișe noi pentru 49 de servicii publice); - Optimizarea serviciilor publice, sunt în proces de optimizare 16 servicii publice prestate de MEI și structurile organizaționale din sfera competență a ministerului, conform Planurilor de reinginerie aprobate, și anume: <ul style="list-style-type: none"> a. a fost inițiat procesul de eficientizare a versiunii SIA „e-Licențiere II”, fiind elaborat un Studiu de fezabilitate pentru identificarea direcțiilor de optimizare care urmează a fi implementate cu suportul Unității de implementare a Proiectului Băncii Mondiale pentru Ameliorarea Competitivității (Camera de Licențiere); b. a fost inițiat procesul de implementare și dezvoltare a SIA „e-Acreditare”, în baza de date fiind deja procesate 12 dosare privind procesul de acreditare a organismelor de evaluare a conformității; c. a fost elaborat SIA pentru gestionarea Fondului Național de Standarde, la moment, standardele fiind gestionate prin intermediul SIA „e-Standard” (Institutul Național de Standardizare) Sistemul respectiv permite accesul tuturor părților interesate la informațiile despre standardele moldovenești, prin accesarea paginii web http://estandard.md; d. a fost dezvoltată posibilitatea de depunere a cererii și documentelor aferente prin intermediul poștei electronice pentru 6 servicii publice. e. este în proces de revizuirea statutului și a proceselor operaționale a 6 servicii prin modificarea cadrului legal aferent.
<i>Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului</i>	<p>A fost efectuată reingineria serviciului „Eliberarea autorizației privind gestionarea deșeurilor”.</p>

<i>Ministerul Educației, Culturii și Cercetării</i>	Au fost actualizate 5 pașapoarte a serviciilor publice prestate cetățenilor și plasate pe portalul serviciilor publice. A fost elaborat un nou proiect de hotărâre de guvern Cu privire la aprobarea nomenclatoarelor serviciilor cu plată prestate de către Ministerul Culturii și instituțiile subordonate, cu abrogarea ulterioară a HG nr.1311 din 12.12.2005.
<i>Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului</i>	A fost supus reingineriei serviciul public de eliberare a certificatelor fitosanitare de export și re-export.
<i>Agenția Rezerve Materiale</i>	A finalizat procesul de implementare a SIA „Registrul Rezervelor Materiale ale Statului SIA RRMS”.
<i>Ministerul Apărării</i>	A desfășurat procedura de achiziții și declararea firmei dezvoltator al SI „Registrul de Stat al Resurselor de Mobilizare”; A fost desfășurată analiza business și inițiat procesul de elaborare a sistemului informatic „Registrul de Stat al Resurselor de Mobilizare”.
<i>Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale</i>	A perfecționat SIA Asistența Medicală Primară, sistem care urmează a fi utilizat de către toate centrele de sănătate din țară. Totodată, fiind inițiat procesul de automatizare a 15 spitale din țară.
<i>Ministerul Economiei și Infrastructurii</i>	A lansat serviciul electronic „e-documente normative în construcții”. Noul serviciu electronic a simplificat accesul la documentele din domeniul construcțiilor.
<i>AGEPI</i>	- A elaborat, testat și implementat Serviciul Electronic (SE) e-agepi, care permite depunerea on-line a cererilor obiectelor de proprietate intelectuală (OPI), inclusiv achitarea taxelor on-line. În perioada de referință portalul a fost accesat de peste 1100 utilizatori unici, 10700 afișări de pagină, au fost depuse 316 cereri și cca. 200 documente aferente. - În cadrul SE e-agepi a fost integrat Serviciul Governamental de Plăți Electronice MPay, care permite achitarea serviciilor publice cu orice instrument de plată (card bancar, internet banking, terminale de plată). - În cadrul SE e-agepi a fost integrat Serviciul Governamental integrat de semnătură digitală MSign, care permite semnarea cererilor și a documentelor aferente cu semnătura digitală și mobilă. - A fost elaborat și testat un soft pentru digitalizarea fluxului informațional AGEPI recepționat în format hârtie. Programul include procedurile de scanare a documentelor recepționate/expediate, inițierea dosarului electronic, adăugarea documentelor noi la dosar; registrul electronic pentru atribuirea automată a numerelor intrare/ieșire, etc.

❖ De la implementarea Strategiei și până în prezent a fost elaborat cadrul legislativ-normativ în domeniul prestării și accesării serviciilor electronice publice:

- HG nr.329 din 28.05.2012 Cu privire la Serviciul Governamental de Plăți Electronice (MPay);
- HG nr.330 din 28.05.2012 Cu privire la crearea și administrarea portalului guvernamental unic al serviciilor publice;
- HG nr.656 din 05.09.2012 Cu privire la aprobarea Programului privind Cadrul de Interoperabilitate;
- HG nr.657 din 05.09.2012 Pentru aprobarea Regulamentului privind administrarea conținutului portalului guvernamental unic al serviciilor publice și integrarea în portal a serviciilor publice electronice și completarea unei hotărâri de Guvern;
- HG nr.280 din 24.04.2013 Cu privire la unele acțiuni de implementare a Serviciului Governamental de Plăți Electronice (MPay);
- HG nr.1090 din 31.12.2013 Privind serviciul electronic guvernamental de autentificare și control al accesului (MPass);
- HG nr.128 din 20.02.2014 Privind platforma tehnologică guvernamentală comună (MCloud);
- HG nr.404 din 02.06.2014 Cu privire la pilotarea platformei de interoperabilitate;
- HG nr.405 din 02.06.2014 Privind serviciul electronic guvernamental integrat de semnătură digitală (MSign);
- HG nr.708 din 28.08.2014 Privind serviciul electronic guvernamental de jurnalizare (MLog);
- HG nr.717 din 29.08.2014 Privind platforma guvernamentală de registre și acte permissive (PGRAP);
- Ordinul Secretarului general al Guvernului nr.305 din 09.09.2014 Cu privire la aprobarea Acordului-tip și a Contractului-tip privind prestarea serviciilor din platforma tehnologică guvernamentală comună (MCloud);
- Ordinul Secretarului general al Guvernului nr.130 din 26.03.2015 Cu privire la unele măsuri de executare a Hotărârii Guvernului nr.1090 din 31 decembrie 2013 „Privind serviciul electronic guvernamental de autentificare și control al accesului (MPass)”;
- Ordinul Secretarului general al Guvernului nr.413-A din 05.06.2015 Cu privire la aprobarea Regulilor privind modul de administrare a serviciului electronic guvernamental de autentificare și control al accesului (MPass);

- Ordinul Secretarului general al Guvernului nr.451-A din 06.07.2015 Cu privire la aprobarea Acordului-tip și Contractului-tip privind utilizarea serviciului electronic guvernamental integrat de semnătură digitală (MSign);
 - Ordinul Secretarului general al Guvernului nr.645-A din 18.11.2015 Cu privire la aprobarea Regulilor privind modul de administrare a serviciului electronic guvernamental integrat de semnătură electronică (MSign);
 - Ordinul Secretarului general al Guvernului nr.655-A din 23.11.2015 Pentru aprobarea Acordului-tip cu privire la utilizarea platformei guvernamentale de registre și acte permissive (PGRAP)";
 - HG nr.1281 din 28.11.2016 Cu privire la modificarea și completarea unor hotărâri ale Guvernului.
- ❖ Toate soluțiile-tip supraseditoriale - produse de e-guvernanta abilitante și reutilizabile au fost și continuă să fie livrate conform graficelor de implementare. În prezent sunt lansate următoarele produse:
- **MCloud** - lansat în februarie 2013. Etapele I și II au fost implementate cu succes în perioada 2013-2014 (Faza I) și 2015-2016 (Faza II). Data fiind cererea mare din partea autorităților pentru găzduirea conținutului digital pe platforma MCloud, a fost începută Etapa / Faza II în 2015. Asimilarea la 31.12.2016: 38 instituții publice, dintre care 36 autorități APC, își găzduiesc un șir de sisteme informaționale pe platforma MCloud. www.mcloud.gov.md.
 - **MPay** - www.mpay.gov.md - serviciul guvernamental de plăți electronice - a fost lansat în septembrie 2013. Asimilarea: 24 grupuri de servicii (56 servicii sau proceduri singulare) prestate de 19 autorități APC au fost integrate cu MPay, altele 6 sunt în curs de integrare. Peste 3.8 milioane tranzacții operate prin MPay.
 - **MSign** - www.msign.gov.md - Serviciul guvernamental de semnătură digitală MSign este un serviciu reutilizabil care oferă un mecanism integrat, securizat și flexibil de aplicare și verificare a semnăturii digitale a fost lansat în mai 2013. Asimilarea: 28 sisteme informaționale au fost integrate cu MSign, altele 10 sunt în curs de Integrare.
 - **MPass** - ww.mpass.gov.md - Serviciul guvernamental de autentificare și autorizare care facilitează accesul securizat la e-servicii și alte tranzacții online între cetățeni, mediul de afaceri și guvern. MPass integrează toate instrumentele de autentificare digitală, legal disponibile în R. Moldova (semnătura mobilă, certificatul digital disponibil pe token USB, buletinul electronic) și operează în calitate de ghișeu unificat de Autentificare (Single Sign On). MPass a fost lansat în iunie 2013. Asimilarea: 39 e-servicii au fost integrate cu MPass, altele 7 sunt în curs de integrare.
 - **MConnect** - Platforma Guvernamentală de Interoperabilitate - lansată în pilotare din iulie 2014. Pilotarea finalizată. Actualmente utilizată în regim de producție de către 21 autorități. La finele a. 2016, 27 autorități aveau acorduri semnate pentru a permite schimbul de date în baza MConnect, acest lucru însemnând 60 de proiecte de schimb de date. 21 autorități deja utilizează schimbul de date în baza MConnect pe larg, înregistrând peste 3.2 mln de tranzacții la finele a. 2016.
 - **Mobile e-ID** - Semnătura Digitală Mobilă a fost lansată în septembrie 2012. Asimilare: înregistrați peste 44 mii utilizatori unici ai Semnăturii Mobile, emise 97,374 certificate de semnătura mobilă, iar numărul total al tranzacțiilor / aplicărilor cu succes a semnăturii mobile de către cetățeni a depășit 2.8 milioane (per total 2,865,039 tranzacții/aplicări cu succes).
 - Platforma guvernamentală de registre și acte permissive (PGRAP) - platformă comună, reutilizată de către entitățile guvernamentale pentru dezvoltarea de noi e-registre, e-servicii de tip acte permissive. PGRAP este integrată cu toate serviciile guvernamentale de platformă disponibile. A fost lansată în decembrie 2013. În baza PGRAP autoritățile pot implementa un șir de servicii electronice de tip programare online, registru și eliberare de autorizări. Primele 4 produse planificate spre implementare în baza de PGRAP au fost finalizate, 2 dintre ele lansate oficial, altele două dezvoltate, lansarea publică fiind la discreție autorităților deținătoare:
 - Autorizație de folosință specială a apei (lansat în martie 2013)
 - Registrul de Stat al controalelor (lansat în iulie 2014)
 - Registrul Digital Agricol (dezvoltarea finalizată, SI este gata de lansare oficială)
 - e-ANTA (dezvoltarea finalizată, SI este gata de lansare oficială).
 - **Ghișeul unic virtual de servicii publice** - portalul www.servicii.gov.md a fost lansat în mai 2012. Portalul are 2 filiere - una informativă, pe care autoritățile în mod continuu își postează sau actualizează fișele de servicii (pașapoartele de servicii) în baza unui format-standard aprobat legal, precum și una interactivă în care sunt integrate gradual e-serviciile disponibile. Asimilare: autoritățile APC au creat și actualizat 572 pașapoarte de servicii/fișe de servicii pe interfața informativă a portalului www.servicii.gov.md, în timp ce pe interfața interactivă a acestuia au fost plasate, integrate 126 e-servicii disponibile pentru accesare. Până la finele anului, portalul a fost vizitat de cca 718,562 ori de un număr total de 451,384 vizitatori unici.

III. Capacități și utilizare – consolidarea alfabetizării și competențelor digitale pentru a permite inovarea și a stimula utilizarea

OBIECTIV GENERAL: Creșterea gradului de alfabetizare digitală, dezvoltarea competențelor digitale și a incluziunii digitale

Obiective specifice:

- I. Absolvenții instituțiilor de învățământ posedă competențe digitale pentru a activa într-o societate informațională
- II. Angajații sectorului public posedă competențe digitale necesare unei guvernări competitive
- III. Sunt create condiții propice pentru incluziunea socială în baza serviciilor electronice

Directii strategice:

1. Programul educație digitală în învățământul general obligatoriu
2. Programul de formare continuă și incluziune digitală „Competențe digitale pentru toți”
3. Programul formarea competențelor digitale pentru angajații instituțiilor publice
4. Programul de promovare a incluziunii digitale

Pilonul III „Fortificarea capacităților de utilizare TIC – un grad ridicat de utilizare a beneficiilor oferite de acestea pentru toți membrii societății” cuprinde 4 Programe strategice și conține 29 de acțiuni, dintre care - 19 au fost realizate, altele 10 sunt în proces de realizare.

Realizări în cadrul Programului educația digitală în învățământul general obligatoriu.

❖ Evaluarea curriculei „Informatica” pentru învățământul general obligatoriu. Ținând cont de faptul că Republica Moldova se confruntă cu o deficiență de competențe TIC și un nivel scăzut al alfabetizării digitale, MECC a efectuat o evaluare amplă a situației în acest domeniu. Criteriile de bază a evaluării au cuprins: planul-cadru de învățământ, obiectivele generale pe discipline, conținuturile disciplinei, strategiile didactice, strategiile de evaluare, coerența dintre componentele curriculumului etc. și au oferit informații cu privire la relevanța, calitatea și eficiența curriculumului:

- Prin ordinul nr.541 din 07 iunie 2016 a fost elaborat și aprobat Planul de acțiuni privind informatizarea învățământului general.
- Prin ordinul nr.1215 din 22 decembrie 2015 a fost elaborat și aprobat Conceptul privind actualizarea Curriculei.
- Prin ordinul nr. 862 din 07.09.2015 au fost elaborate și aprobate standarde educaționale de competențe digitale, compatibile cu practicile europene.
- A fost elaborată Metodologia de evaluare a Competențelor Digitale a elevilor din învățământul general.
- A fost creat grup de lucru privind elaborarea Caietului de sarcini pentru licitațiile de manuale digitale.

❖ Instruirea populației în serviciile electronice sectoriale, biblioteci publice. O oportunitate în acest sens a constituit Programul Novateca, finanțat de Fundația Bill și Melinda Gates în cooperare cu USAID, și implementat de IREX Moldova, care este un program cu o durată de cinci ani și care are drept scop facilitarea transformării bibliotecilor din Republica Moldova în instituții comunitare vibrante. Cu îndrumarea bibliotecarilor instruiți și cu susținerea partenerilor comunitari, cetățenii au posibilitatea de a se bucura de acces gratuit la tehnologii moderne precum și de servicii inovatoare de bibliotecă, proprii nevoilor moderne de informare. Până în prezent a fost creată rețeaua de biblioteci publice computerizate. Acestea au devenit centre comunitare de acces la Internet în majoritatea localităților din țară, spre care vor migra și serviciile electronice publice.

❖ Centrul de Excelență în domeniul TIC „Tekwill” a fost dat în exploatare la 15 martie 2017. De la lansare au fost desfășurate peste 51 mii ore de training, cu peste 11 mii de beneficiari, au fost asistate peste 200 de companii, au fost implementate peste 150 de programe.

Mai mult ca atât, modelul fiind considerat de succes, s-a decis extinderea acestuia la nivel național prin crearea unei rețele de centre inovaționale. La etapa de față, a fost elaborat și semnat proiectul Memorandului privind deschiderea unui centru Tekwill la Universitatea din Bălți.

Realizări în cadrul Programului de formare continuă și incluziune digitală „Competențe digitale pentru toți”.

❖ În vederea atingerii acestui deziderat au fost organizate următoarele cursuri de competențe digitale pentru cadrele didactice și instructorii din cadrul programelor de formare continuă:

- În anul 2016, în cadrul Centrului Tehnologii Informaționale și Comunicaționale în Educație au fost formați 101 cadre didactice după Programul Intel Teach Essentials. Acest program este unul din cele 6 programe Intel destinate formării continue în domeniul utilizării TIC în educație.
- În colaborare cu AUF și Ambasada Franței a fost implementat proiectul „Filière Bilingues 2.0”, care a permis organizarea mai multor seminare centrate pe formarea și dezvoltarea competențelor digitale în procesul predării limbilor străine.
- În perioada 08-12 august 2016 a fost organizat seminarul de formare pentru profesorii de limbă franceză, în colaborare cu CREFECO. În cadrul seminarului s-a pus accent pe formarea competențelor TIC.
- Au fost organizate 3 seminare zonale la limba și literatura română. Unul din modulele de formare realizate a fost „Utilizarea instrumentelor Web 2.0 în perspectiva dezvoltării competenței de comunicare în limba română”. În total, au fost formate 215 cadre didactice și toți responsabilii de limba și literatura română din cadrul OLSDI.
- În baza Memorandumului de înțelegere privind cooperarea în domeniul tehnologiilor informaționale și comunicaționale între Ministerul Educației și Oficiul Special Guvernamental pentru Educație al Provinciei Jeju din Republica Coreea, semnat la 21.09.2015 la Chișinău, în luna octombrie 2016, 20 de profesori de informatică au participat la cursuri de instruire.
- MECC a făcut disponibil pentru publicul larg 42 de manuale în format digital pentru clasele a 10-a, a 12-a.

❖ În vederea promovării Memorandumului de înțelegere privind cooperarea în domeniul tehnologiilor informaționale și comunicaționale a fost constituită și aprobată Comisia de selecție a instituțiilor de învățământ privind dotarea cu mijloace TIC. În baza Criteriilor de selectare, aprobate prin Procesul-verbal nr.1 din 08.07.2016 al ședinței Comisiei de selecție a instituțiilor de învățământ au fost selectate și dotate 12 instituții a câte 10-15 calculatoare.

❖ În parteneriat cu Proiectul USAID de Competitivitate și ATIC, mai multe instituții de învățământ din țară primesc seturi de robotică. Astfel, în anul curent, drept urmare a acestei tradiții, 34 de instituții au primit seturi de robotică și 150 de profesori au fost instruiți în predarea roboticii în școli. În total sunt 112 instituții de învățământ din țară dotate cu seturi de roboți și peste 500 de profesori instruiți.

❖ În baza Memorandumului de Înțelegere încheiat la 26 octombrie 2017, între MECC, Proiectul de Competitivitate și Fundația Orange Moldova, 11 instituții de învățământ general din țară vor fi dotate cu echipamente de robotică, laboratoare digitale, echipamente de fabricație digitală (imprimante 3D) precum și va fi creat un Centru Național Tehnologic dedicat instruirii profesorilor.

❖ MECC beneficiază de Scrisoarea de Eligibilitate din partea companiei Microsoft, care permite achiziționarea licențelor Windows și Office pentru instituțiile de învățământ din țară la prețuri preferențiale. Toate calculatoarele procurate de către Minister sau în cadrul proiectelor desfășurate cu participarea Ministerului au fost dotate cu softuri licențiate. Cu suportul partenerilor externi, au fost dotate cu echipamente și softuri de sistem și educaționale legale un șir de instituții de învățământ:

- 29 de instituții de învățământ dotate cu clase multimedia în cadrul Proiectului de Sprijinire a Reformei Educației implementat de către Soros Moldova;
- 10 instituții de învățământ dotate cu tehnică de calcul în cadrul proiectului Incluziunea digitală rurală;
- 6 laboratoare de informatică deschise în 4 colegii și 2 școli profesionale cu suportul Agenției pentru Dezvoltare Austriacă;
- instituții de formare continuă beneficiază de clase multimedia oferite de către Agenția Coreeană pentru Cooperare Internațională în cadrul proiectului Smart Classroom.

❖ Prin Hotărârea Guvernului nr. 899 din 27.10.2014 a fost aprobat Regulamentul Sistemului de Cartografiere al școlilor, gimnaziilor și liceelor.

Realizări în cadrul Programului de promovare a incluziunii digitale.

❖ Un aspect important în cadrul acestui obiectiv a fost dezvoltarea modulelor noi din cadrul SIA Asistență Socială (modulul Servicii Sociale, Controlul Fraudei și Erorii, Acreditarea prestatorilor de

servicii sociale, evidența persoanelor cu dizabilități) de către Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale.

❖ Pe parcursul perioadei de referință au fost create spoturi de instruire a populației în serviciile electronice sectoriale de către următoarele instituții:

APC, Instituții	Realizări
CGE	Spoturi de instruire, tutoriale privind accesul unui sir de e-servicii partajate, de platforma, abilitante și sectoriale elaborate în cadrul proiectelor gestionate de CGE au fost dezvoltate și promovate. Acestea se regăsesc pe canalul youtube al CGE și continuă să fie activ promovate, diseminate prin intermediul atât al platformelor CGE, cât și al platformelor de comunicare ale partenerilor publici și privați.
Ministerul Economiei și Infrastructurii	A lansat serviciul electronic „e-documente normative în construcții”. Noul serviciu electronic a simplificat accesul la documentele din domeniul construcțiilor. Astfel, accesând portalul http://ednc.gov.md , cetățenii, funcționarii, experții în domeniul construcțiilor și agenții economici pot găsi întreaga bază de date a documentelor normative în construcții, valabilă pe teritoriul Republicii Moldova și actualizată în timp real.
MAEIE	A creat și publicat în rețeaua Internet (agenții mass-media, rețele de socializare, site-uri ale autorităților publice centrale) spotul privind utilizarea serviciului viză electronică (E-Visa).
Agenția Servicii Publice	Ghidul electronic de instruire a populației în serviciile electronice pe domeniul stării civile a fost realizat în colaborare cu Centrul de Guvernare Electronică. La moment se rulează în sala de audiență a cetățenilor din sediul instituției, fiind plasat inclusiv pe pagina oficială a SSC și rețelele de socializare.
MAI	A elaborat spotul de instruire a populației în serviciul public electronic e-Cazier, care favorizează și explică modalitatea utilizării serviciilor electronice, contribuind la dezvoltarea competențelor digitale și a incluziunii digitale (https://www.youtube.com/watch?v=BeJ-hTGz2OU). De asemenea a fost elaborat spotul de instruire, menirea căruia este demonstrarea vizuală a modului de depunere a cererii e-Cazier pentru deținătorii de IDNP (https://www.youtube.com/watch?v=R551FsP8E9k). Toate acestea inclusiv și infograficul privind modalitățile obținerii certificatului de cazier judiciar (https://servicii.gov.md/Images/Infografic_ecazier.jpg), sunt puse la dispoziția cetățenilor prin resursele online, anterior fiind și difuzate la unele posturi de televiziune.

IV. Crearea condițiilor pentru sporirea gradului de securitate și încredere în spațiul digital

Obiective specifice:

- I. Sporirea nivelului de securitate cibernetică a infrastructurilor critice naționale (autorități/instituții publice, rețele de comunicații electronice, apeducte, instalații și rețele energetice, rețele de transport)
- II. Sporirea competențelor în securitatea cibernetică
- III. Creșterea gradului de conștientizare a riscurilor spațiului digital și a necesității măsurilor de asigurare a securității cibernetică
- IV. Promovarea și dezvoltarea cooperării în plan internațional în domeniul securității cibernetică

Direcția strategică:

Planul de acțiuni privind asigurarea securității cibernetică a Republicii Moldova

Obiectivul „Crearea condițiilor pentru sporirea gradului de securitate și încredere în spațiul digital” se realizează prin implementarea Planului de acțiuni privind asigurarea securității cibernetică a Republicii Moldova și conține 19 acțiuni, dintre care au fost realizate 15 și 4 sunt în curs de realizare.

Realizări în cadrul Planului de acțiuni privind asigurarea securității cibernetică a R.M.

Problema securității cibernetică și primele măsuri de soluționare a acesteia, la nivel de politici guvernamentale, sunt expuse în premieră în Strategia „Moldova Digitală 2020”. Totodată, această problemă a fost examinată în premieră și la ședințele Consiliului Suprem de Securitate (CSS), în cadrul căruia au fost formulate un șir de recomandări, aprobate prin Decizia CSS nr.01/1-02-05 din 07.10.2014.

În contextul realizării prevederilor acestor 2 acte juridice a fost inițiată elaborarea Programului național de securitate cibernetică a Republicii Moldova pentru anii 2016-2020 (PNSC 2016-2020), care a fost aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.811 din 29.10.2015.

Obiectivul principal al PNSC 2016-2020 este „Crearea și implementarea unui sistem de management al securității cibernetică a Republicii Moldova”. Pentru asigurarea derulării eficiente a procesului de implementare a obiectivului stabilit cu finalitate în 2020, a fost elaborat Planul de acțiuni privind implementarea Programului național de securitate cibernetică a Republicii Moldova pentru anii 2016-2020. În anul de raport, MEI a continuat implementarea acțiunilor din Plan referitor la securitatea cibernetică.

❖ În scopul stabilirii organului responsabil de monitorizarea implementării rezultatelor auditului de securitate cibernetică, MEI a elaborat și a prezentat Guvernului un proiect de Hotărâre prin care a fost creată Instituția Publică „Serviciul Național de Management al Frecvențelor Radio și Securității Cibernetică”. Acest Serviciu va efectua monitorizarea respectivă. Proiectul în cauză a fost aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 100 din 24.02.2017 privind reorganizarea Întreprinderii de Stat „Centrul Național pentru Frecvențe Radio”.

❖ O altă acțiune majoră a fost elaborarea și aprobarea Cerințelor minime obligatorii de securitate cibernetică (Hotărârea Guvernului nr. 201 din 28.03.2017).

❖ Concomitent, Serviciul de Informații și Securitate (SIS) a finalizat elaborarea proiectului Concepției securității informaționale a Republicii Moldova, fiind prezentat și aprobat în lectură finală de către Parlament în ședința din 21.12.2017.

❖ În anul 2017, au fost înregistrați 435 de operatori în Registrul de evidență a operatorilor de date cu caracter personal, care au notificat 980 de sisteme de evidență, baze de date și sisteme informaționale și informatice în care sunt stocate și prelucrate date cu caracter personal. Totodată, în perioada de referință au fost refuzate înregistrarea operatorilor de date cu caracter personal în 162 de cazuri.

❖ Prin Hotărârea nr. 57 din 14.03.2016 a Institutului Național de Standardizare, CT 28 „Tehnologia informației” și CT 29 „Comunicații electronice” au fost desființate, instituindu-se un nou comitet tehnic de standardizare CT 48 „Tehnologia informației și comunicații electronice. Comitetul tehnic CT 48 și-a pus scopul de a participa la lucrările de standardizare europeană și internațională, în special prin examinarea proiectelor de standarde elaborate de comitetul tehnic ISO/IEC JTC 1/SC 6. CT 48 este membru participant la comitetul internațional ISO/IEC JTC 1 ceea ce înseamnă că membrii CT pot vota proiecte de standarde, precum și pot veni cu comentarii de îmbunătățire.

În vederea armonizării reglementărilor din domeniul TIC cu standardele europene și internaționale a fost remisă Institutului de Standardizare solicitarea (nr. 01/305 din 15 martie 2017) de adoptare a standardelor ETSI prioritare. Astfel, reieșind din importanța și numărul lor, au fost aprobate ca standarde moldovene 15 standarde ETSI din categoria „Cyber Security”. Anterior au fost adoptate 22 standarde ISO ca standarde moldovene.

❖ Totodată, MAI comunică că în contextul evaluării vulnerabilităților sistemelor informaționale din cadrul acestuia, în temeiul contractului Nr. 84/15 din 21.12.2015 încheiat cu „Info-Trust Consulting” SRL, se află la etapa finală de realizare Proiectul implementării sistemului de management al securității informației (etapa-1) și definirea modelului operațional al Serviciului Tehnologii Informaționale (STI) conform principiilor ITSM. Unul din rezultatele Proiectului are drept scop asigurarea unui spațiu informațional unic protejat și securizat al sectorului TIC din cadrul MAI și în mod special a segmentelor ce țin de „Sistemul Informațional integrat ale autorităților administrative și instituțiilor subordonate ale MA, implicate în detectarea și prevenirea criminalității. După realizarea etapelor de evaluare a vulnerabilităților sistemelor informaționale și de implementare a clasificării informației în cadrul MAI, acesta ar putea înainta propuneri suplimentare de aplicare a standardelor europene și internaționale ce țin de procesarea, stocarea și accesarea în siguranță a datelor.

❖ În perioada de referință, MEI a elaborat proiectul de lege pentru modificarea și completarea Legii comunicațiilor electronice nr. 241-XVI din 15.11.2007, armonizat la prevederile directivelor-cadru UE din domeniul comunicațiilor electronice prevăzute în Acordul de Asociere „Republica Moldova – Uniunea Europeană”. Proiectul propune completarea Legii în cauză cu 2 articole noi (art. 201 și art. 202), care se referă la securitatea și integritatea rețelelor și serviciilor. Prin aceste completări, legislația națională a fost armonizată cu prevederile capitolului III-A „Securitatea și integritatea rețelelor și serviciilor” din Directiva 2002/21/CE, astfel cum aceasta a fost modificată prin Directiva 2009/140/CE.

Proiectul de lege vizat a fost aprobat prin Legea nr. 185 din 21.09.2017 pentru modificarea și completarea unor acte legislative.

După republicarea Legii comunicațiilor electronice nr.241-XVI din 15 noiembrie 2007 în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 399-410 din 17.11.2017, art.679, prevederile respective se regăsesc în art. 21 și art. 22 din această Lege.

În această ordine de idei, ANRCETI a inițiat, în temeiul art. 22 alin. (1) lit. a) din Legea nr. 241/2007, un proces de colectare de la furnizorii de rețele publice de comunicații electronice și/sau servicii de comunicații electronice accesibile publicului informații necesare evaluării securității și integrității rețelelor și serviciilor, inclusiv a politicilor interne de securitate aplicabile, pentru a constata stabilirea unor reglementări în acest sens.

❖ Serviciul de Informații și Securitate, în calitate de instituție partener, în limita competențelor acordă suportul necesar instituțiilor de profil în vederea perfecționării cadrului legislativ în vigoare în scopul ajustării acestuia la cerințele de securitate. În acest context, a fost aprobat, prin Hotărârea Guvernului nr. 1141 din 20.12.2017, Regulamentul privind modalitatea de aplicare a semnăturii electronice pe documentele electronice de către funcționarii persoanelor juridice de drept public în cadrul circulației electronice ale acestora și Regulamentul privind activitatea prestatorilor de servicii de certificare în domeniul aplicării semnăturii electronice, prin Hotărârea Guvernului nr. 1140 din 20.12.2017.

❖ Potrivit informației prezentate de Centrul de Telecomunicații Speciale (CTS), extinderea Sistemului de Telecomunicații al autorităților publice, la nivel național, constituie o necesitate stringentă în contextul proiectelor de importanță națională, care se implementează. CTS a propus să fie creată o infrastructură națională de transport de date. Actualmente organizațiile statului sunt conectate la o rețea de fibră optică cu o lungime totală de cca. 150 km care acoperă doar municipiul Chișinău. Pentru transportul de date în alte localități ale țării se utilizează rețelele de fibră optică ale agenților privați. Acest lucru constituie o vulnerabilitate semnificativă a statului deoarece agenții privați activează conform intereselor acționarilor săi, urmărind beneficii comerciale, iar în cazul schimbărilor pe piață (de ex. privatizarea principalului operator de telecomunicații, schimbarea acționarilor etc.) statul poate rămâne fie sub control deplin al agenților privați fie în general fără capacitate de transport date cu acoperire națională.

Proiectul de implementare este elaborat și, actualmente, se lucrează asupra etapelor de implementare, cu suportul partenerilor externi. În prezent, se discută cu compania Huawei referitor la implementarea proiectului de extindere a Sistemului de telecomunicații al autorităților publice la nivel național (rețeaua de comunicații speciale a autorităților publice).

❖ Până în prezent în Republica Moldova nu a fost creată o structură de tip CERT cu competențe naționale. Finanțarea unei astfel de structuri de tip CERT național este foarte costisitoare și la moment nu există posibilități de alocare a mijloacelor financiare din bugetul de stat pentru crearea unei asemenea structuri.

Însă, Centrul de Securitate Cibernetică CERT-GOV-MD din cadrul CTS, exercită atribuții de răspuns la incidentele de securitate, la nivel de Guvern, pentru sistemele informatice ale autorităților și instituțiilor publice centrale, aflate în administrarea tehnică a Î.S. „Centrul de telecomunicații speciale”. Ulterior, CERT-GOV-MD a preluat o parte din prerogativele unui CERT național, respectiv: asigurarea Punctului național de Contact pentru incidente de securitate cibernetică, diseminarea alertelor de securitate primite de la partenerii internaționali către toți operatorii de rețele și sisteme informatice, coordonarea campaniilor de conștientizare a utilizatorilor de internet asupra pericolelor existente în mediul online, etc. Cu toate eforturile depuse reușesc să acopere doar sectorul public, de nivel central, respectiv în cadrul celorlalte instituții ale statului, care nu sunt în subordinea Guvernului, cum ar fi autoritățile și instituțiile din cadrul Administrației Publice Locale, nu se pot derula activități de asigurare a securității cibernetice pentru mediul privat.

❖ În vederea promovării intereselor naționale de securitate cibernetică în formatele de cooperare internațională la care Republica Moldova este parte MEL, CTS, SIS și alte instituții sunt implicate la organizarea diverselor evenimente pe această tematică.

- În comun cu sprijinul financiar al Agenției Statelor Unite ale Americii pentru Dezvoltare Internațională (USAID) și Ministerul Afacerilor Externe a Estoniei, cea de a doua parte a Exercițiului de cooperare în cazul unor crize majore de securitate cibernetică pentru a spori capacitățile de luare a deciziilor la nivel național. La Exercițiu au participat 40 de experți cu funcții de decizie din cadrul instituțiilor publice și private.

Exercițiul a avut componenta practică care a prevăzut o serie de simulări realiste de crize informaționale adresate celor patru grupe de participanți. Conform scenariului, Grupurile primeau

prin email sarcini care urmau a fi soluționate prin intermediul unor decizii la nivel de grup sau prin colaborare între grupe.

- De asemenea, a fost elaborat și prezentat un Plan de acțiuni care ar ajuta Guvernul Republicii Moldova să implementeze acțiuni care ar ridica nivelul de cultură în domeniul securității cibernetice la nivel de instituție și Guvern. Foia de parcurs va fi prezentată conducerii Cancelariei de Stat cu propuneri de implementare la nivel de Guvern.
 - Atelierul de lucru „Dezvoltarea Sistemului de management al securității informaționale în Republica Moldova” în cadrul MEI, organizat cu suportul experților coreeni din cadrul Misiunii de consultanță în domeniul securității cibernetice.
 - Cursul „Network vulnerability assessment and risk mitigation” oferit de școala post navală Oberamergau.
 - Totodată, angajații din cadrul instituțiilor vizate au participat la diverse ședințe de instruire a specialiștilor IT, desfășurate de către companii prestatoare de servicii de asigurare a securității informaționale. În special, urmează de a menționa participarea la evenimentul, ce a avut loc la 30 martie curent, când reprezentanții MAI, de comun cu 20 specialiștii IT din cele mai mari companii din Moldova, au testat cunoștințele sale în domeniul securității informaționale, participând la business joc „Security Games 2017”, organizat de companiile „DAAC System Integrator” și „Cisco”. Subiectele analizate se referă la patru situații de prevenire a scurgerii de date. Participanții au fost repartizați în echipele ce au jucat rolul de furnizor al serviciilor de Internet și rolul de instituție financiară.
- ❖ În perioada 21-23 noiembrie 2017, a fost organizat la Chișinău un exercițiu ALERT Cyber Drill 2017. La exercițiu pe lângă reprezentanții din RM au participat și experți din statele CSI și UE, unde au testat, dezvoltat și fortificat abilitățile de protecție împotriva atacurilor cibernetice. Peste 170 de participanți din 25 țări din CSI și UE, precum România, Luxemburg, Belgia, Lituania, Serbia, Macedonia, Albania, Cipru, Tadjikistan, Ucraina, Muntenegru, Bosnia și Herțegovina ș.a., s-au întrunit în cadrul ALLERT Cyber Drill.
- ❖ Ziua de 21 noiembrie a fost dedicată prezentărilor și discuțiilor publice pe tema ultimelor evoluții și amenințări din spațiul cibernetic. Zilele de 22 și 23 noiembrie au fost destinate în exclusivitate exercițiilor practice, timp în care echipele participante și-au putut îmbunătăți capacitatea de comunicare și de răspuns la incidente survenite în adresa lor prin simularea unor scenarii de atacuri cibernetice, în formatul Cyber Drill ALERT unde misiunea principală a fost de a găsi în timp potrivit cele mai corecte soluții de răspuns la incidente sau situații de criză.

CONCLUZII

Planul de acțiuni pentru implementarea Strategiei Naționale de dezvoltare a societății informaționale „Moldova Digitală - 2020” este structurat pe 4 compartimente și conține 9 programe de dezvoltare cu 86 acțiuni, termen de realizare anii 2014-2020. Obiectivele și acțiunile stabilite în Plan sunt direcționate către dezvoltarea sectorul TIC, prin îmbunătățirea accesului extins la infrastructura TIC modernă, conținutul digital bogat și serviciile informaționale performante. Fiecare componentă a Planului include obiective specifice și sub-acțiuni care țintesc factori la nivel de dezvoltare a societății informaționale.

Analizând gradul de realizare a acțiunilor pe fiecare Pilon separat, se atestă evoluții pozitive în vederea creării condițiilor pentru implementarea și utilizarea serviciilor electronice, dezvoltarea competențelor digitale, totodată fiind înregistrare și anumite întârzieri sau nerealizări.

Cele mai semnificative progrese au fost obținute la Pilonul I și Pilonul IV. În perioada de referință s-a reușit crearea cadrului legal în vederea – îmbunătățiri conectivității și accesului la rețea, eliminării constrângerilor critice în calea mediului de afaceri din domeniul TIC. Aprobarea Programului național de securitate cibernetică a Republicii Moldova pentru anii 2016-2020 a reprezentat un prim pas în vederea promovării cerințelor obligatorii de asigurare a securității cibernetice, atât de către sectorul public, cât și cel privat.

La Pilonul II o mare parte de acțiuni au fost realizate, parțial, având termen de implementare până la finele anului 2020. Conținutul digital și serviciile electronice sunt factorii esențiali care oferă beneficii pentru societate și economia țării și reprezintă o sursă potențială majoră de noi locuri de muncă și creștere economică. În plin proces este implementarea Cadrului de Interoperabilitate Guvernamental. Faptul se datorează în special instituțiilor publice, care au devenit mai receptive și plasează informația de interes public pe portalul datelor deschise.

Un număr mai redus de realizări se atestă la Pilonul III „Creșterea gradului de alfabetizare digitală, dezvoltarea competențelor digitale și a incluziunii digitale”, dar totodată acest pilon este și cel mai voluminos după numărul de acțiuni. Acțiunile inițiate în cadrul direcțiilor și programelor strategice din Pilonul III sunt realizate parțial, fiind extins termenul pentru anii următori. Menținerea în afara conectării la rețeaua de informații mondială nu mai este posibilă. Învățământul, datorită ritmului deosebit de dezvoltare are nevoie de sisteme deschise. Pentru realizarea acestor sisteme deschise este nevoie de utilizarea în comun a resurselor existente și de asigurarea compatibilității dintre diferite sisteme informaționale. Automatizarea bibliotecilor nu este numai o necesitate, ci și o condiție esențială pentru modernizarea acestora, inclusiv pentru a forma o sursă globală, accesibilă tuturor.

Ținem să menționăm că, în procesul de implementare a Strategiei și a Planului de acțiuni persistă suficiente provocări și probleme cauzate atât de circumstanțe obiective, cât și subiective: insuficiență de fonduri materiale, insuficiență de resurse calificate, întârzieri și inacțiuni.

Cea mai mare provocare este condiționată de lipsa resurselor financiare necesare pentru implementarea Planului de acțiuni. Aplicarea Strategiei și a Planului de acțiuni presupune alocări financiare considerabile. Respectiv, instituțiile sunt în situația de a realiza toate acțiunile prevăzute în baza bugetului aprobat, fără a avea surse suplimentare în acest scop sau să depună eforturi susținute pentru a atrage potențiali donatori.

Globalizarea informației este un proces rapid și continuu. Prin urmare, unele acțiuni planificate în Strategie sunt depășite și urmează a fi reformulate.